

Öğretmen Adaylarının Türkiye Yüzyılı Maarif Modeline İlişkin Metaforik Algıları

Cansu Demir¹, Mikail Acar²

DOI 10.5281/zenodo.20486782

Özet

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforları belirlemek ve bu metaforları kavramsal kategoriler altında incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim (fenomenoloji) deseni benimsenmiştir. Çalışma grubu; 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi ile çevre üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan 54 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veriler, "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ... gibidir; çünkü ..." kalıbını içeren yarı yapılandırılmış metafor formları aracılığıyla toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiş; metaforlar gerekçelerine dayalı olarak kavramsal kategorilere ayrılmıştır. Analiz sonucunda 54 katılımcıdan 51 geçerli metafor elde edilmiş; bu metaforlar 28 farklı imgeden oluşmaktadır. Metaforlar beş temel kavramsal kategori altında toplanmıştır: (1) Yol Göstericilik ve Rehberlik, (2) Büyüme ve Gelişim, (3) Bütüncülük ve Çok Boyutluluk, (4) Aydınlanma ve Yenilik ve (5) Belirsizlik ve Eleştiri. Bulgular, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun TYMM'yi olumlu imgelerle değerlendirdiğini, modelin rehberlik işlevi ve bütüncül yaklaşımının ön plana çıktığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte küçük bir grubun eleştirel bir tutum sergilediği de dikkat çekmektedir. Sonuçlar, modelin felsefesinin öğretmen adaylarının zihinsel dünyasındaki karşılıkları bakımından tartışılmış ve eğitim politikalarına yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, metafor analizi, öğretmen adayı algısı, eğitim politikası, nitel araştırma

Prospective Teachers' Metaphorical Perceptions of the 'Turkey of the Century' Education Model

Abstract

The main purpose of this research is to identify the metaphors that pre-service teachers have developed regarding the concept of "Turkey's Century Education Model" (TCEM) and to examine these metaphors within conceptual categories. The phenomenology design, one of the qualitative research approaches, was adopted in the study. The study group consists of 54 pre-service teachers studying at Necmettin Erbakan University, Ereğli Faculty of Education, and the education faculties of nearby universities during the 2024-2025 academic year. Data were collected through semi-structured metaphor forms containing the pattern "Turkey's Century Education Model is like ...; because ...". The collected data were analyzed using content analysis, and metaphors were grouped into conceptual categories based on their justifications. As a result of the analysis, 51 valid metaphors were obtained from 54 participants, consisting of 28 different images. Metaphors were grouped under five main conceptual categories: (1) Guidance and Navigation, (2) Growth and Development, (3) Holism and Multi-dimensionality, (4) Enlightenment and Innovation, and (5) Ambiguity and Criticism. The findings reveal that the vast majority of pre-service teachers view TCEM positively, and that the model's guiding function and holistic approach are emphasized. However, a small group's critical attitude also draws attention. The results were discussed in terms of the model's philosophy in the mental world of pre-service teachers and recommendations for educational policies were presented.

Keywords: Turkey's Century Education Model, metaphor analysis, pre-service teacher perception, education policy, qualitative research

¹ Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, demircansu1453@gmail.com

² Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, 1mikailacar113@gmail.com

Giriş

Eğitim sistemleri, toplumların dinamik yapısına paralel olarak sürekli bir dönüşüm sürecinde bulunmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 100. yıl dönümüne denk gelen bu süreçte Millî Eğitim Bakanlığı (MEB), "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" (TYMM) adıyla köklü bir eğitim reformu başlatmıştır. MEB (2025) tarafından hazırlanan Ortak Metin'de model, basit bir müfredat güncellemesinin ötesinde "sistematiik bir bütüncül eğitim modeli" olarak tanımlanmaktadır. TYMM, "Köklerden Geleceğe" vizyonu çerçevesinde "aklıselim, kalbiselim ve zevkiselim nesiller" yetiştirmeyi; ontolojik, epistemolojik ve aksiyolojik bütünlüğe dayalı "Yetkin ve Erdemli İnsan" profili ortaya koymayı hedeflemektedir.

Bir eğitim reformunun uzun vadeli başarısı, yalnızca tasarımının kalitesiyle değil; reformun sahadaki uygulayıcıları olan öğretmenler ve geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adayları tarafından nasıl algılandığı ve içselleştirildiğiyle de yakından ilişkilidir. Rogers (1995), bir yeniliğin toplumsal benimsenmesini incelediği Yeniliğin Yayılması Teoris'i'nde bireylerin yeniliğe ilişkin algılarının, o yeniliğin benimsenmesini doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Bu perspektiften bakıldığında, öğretmen adaylarının TYMM'ye ilişkin zihinsel temsillerinin tespit edilmesi, politika yapıcılar açısından stratejik bir öneme sahiptir. Metaforlar, Lakoff ve Johnson'a (2010) göre yalnızca birer söz sanatı değil, insanların soyut, karmaşık ya da kuramsal olgular hakkındaki düşüncelerini somutlaştırdıkları güçlü zihinsel araçlardır.

Metaforlar yalnızca algı değil, aynı zamanda bilişsel yapı kurucu araçlardır ve öğretmen inançlarıyla doğrudan ilişkilidir. Eğitim araştırmalarında metafor analizi, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının sınıf, okul, öğretmen, öğrenci gibi pedagojik kavramlara yönelik içselleştirdikleri örtük inançları açığa çıkarmak için yaygın biçimde kullanılmaktadır (Saban, 2009; Kılcan, 2021). Bu metodoloji; katılımcıların bilinçli ifade etmekte güçlük çektikleri sezgisel kavrayışlarını dışa vurmaları açısından özgün avantajlar sunmaktadır.

TYMM üzerine büyüyen literatür incelendiğinde çalışmaların ağırlıklı olarak modelin felsefi ve program boyutlarını ele aldığı görülmektedir (Akpınar vd., 2024; Arslankara & Arslankara, 2024). Öğretmen ve öğretmen adaylarının modele ilişkin görüşlerini değerlendiren araştırmalar da bulunmaktadır (Duyul vd., 2025; Karataş, 2025; Uludağ Kırçıl & Uluçınar Sağır, 2025). Ancak modelin derin felsefi temellerinin öğretmen adaylarının zihninde hangi örtük bilişsel imgelere dönüştüğünü metafor analizi yöntemiyle irdeleyen bir çalışmaya alan yazında rastlanmamıştır. Bu araştırma, söz konusu özgün boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın temel sorusu şu şekilde belirlenmiştir: Öğretmen adaylarının "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli" kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar (ve bu metaforların gerekçeleri) nelerdir? Bu temel soruya bağlı olarak: (a) Adayların ürettikleri geçerli metafor imgeleri ve frekansları nelerdir? (b) Bu metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında sınıflandırılabilir? (c) Kavramsal kategoriler TYMM'nin felsefi çerçevesiyle nasıl bir ilişki içindedir?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, öğretmen adaylarının TYMM kavramına yönelik öznel deneyimlerini ve zihinsel imgelerini derinlemesine incelemeyi hedeflediğinden nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseniyle tasarlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Olgubilim deseni,

bireylerin belirli bir olguya ilişkin öznel yaşantılarını ve bu yaşantıları nasıl anlamlandırdıklarını ortaya çıkarmak için elverişli bir araştırma çerçevesi sunmaktadır. Metafor analizi tekniği ise olgubilimin bu yönelimi ile örtüşmekte; katılımcıların örtük bilişsel yapılarını açığa çıkarmaya hizmet etmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında farklı üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan 54 öğretmen adayından oluşmaktadır. Katılımcılar araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak katılmış ve kolay ulaşılabilir durum örneklemesi ile belirlenmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%83,3) Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi'nde kayıtlıdır; Başkent Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi'nden de katılımcılar yer almaktadır. Çalışma grubunun %74,1'ini (n=40) kadın, %25,9'unu (n=14) erkek öğretmen adayları oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 21,2'dir (SS=1,4; min=18, maks=26). Öğretmen adayları sınıf öğretmenliği (n=34), Türkçe öğretmenliği (n=7), okul öncesi öğretmenliği (n=7), ilköğretim matematik öğretmenliği (n=4) ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik (n=2) bölümlerinden katılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu 3. sınıf (%66,7) düzeyinde olup program geliştirme gibi pedagojik dersleri tamamlamış ya da tamamlamak üzere olan adaylardır. Bu özellik, modele ilişkin yeterince bilgilendirilmiş bir çalışma grubunun seçilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Veri Toplama Aracı ve Süreci

Veriler, metafor araştırmalarında yaygın olarak kullanılan yarı yapılandırılmış form aracılığıyla toplanmıştır. Formda dört bölüm yer almaktadır: (1) demografik bilgiler (cinsiyet, yaş, üniversite, bölüm, sınıf düzeyi), (2) "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ... gibidir; çünkü ..." kalıp cümlesi, (3) seçilen metaforun ayrıntılı gerekçesi ve (4) modelin en dikkat çekici özellikleri ile öğretmenlik uygulamasında kullanım planı. Form uygulanmadan önce katılımcılara TYMM'nin temel felsefi ilkeleri hakkında kısa bir bilgilendirme notu sunulmuş; bu sayede aşinalık eksikliğinden kaynaklanabilecek yüzeysel veya ilgisiz yanıtların önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Formlar, Mart-Nisan 2025 tarihleri arasında karma yolla (sınıf ortamında kâğıt-kalem ve çevrimiçi anket) uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler, metafor analizi literatüründe (Saban, 2009; Kılcan, 2021) belirtilen beş aşamalı içerik analizi prosedürüyle çözümlenmiştir:

1. **Kodlama ve Ayıklama Aşaması:** Formlar ayrıntılı biçimde incelenmiş; gerekçesi ("çünkü ...") belirtilmemiş, anlaşılmasız ya da boş bırakılmış 3 form analiz dışı bırakılmıştır. Böylece 51 geçerli form analize dahil edilmiştir.
2. **Derleme ve Listeleme Aşaması:** Geçerli formlardan elde edilen metafor imgeleri çıkarılmış, her metafor için frekans (f) ve yüzde (%) değerleri hesaplanmıştır.
3. **Kategori Geliştirme Aşaması:** Metaforlar, yalnızca kelime anlamıyla değil; katılımcının sunduğu gerekçeye ("çünkü ..." bölümü) dayalı olarak ortak temalar altında gruplandırılmış ve kavramsal kategoriler oluşturulmuştur.

4. **Geçerlik ve Güvenirlik Aşaması:** Oluşturulan kategorilerin metaforları doğru temsil edip etmediği, araştırmacı dışında eğitim bilimleri alanında bağımsız bir araştırmacı olan ikinci bir uzmanın görüşüne başvurularak teyit edilmiştir. Kodlayıcılar arası güvenirlilik Miles ve Huberman (1994) formülüyle hesaplanmış ve Güvenirlilik = $[Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] \times 100$ değeri %87 olarak bulunmuştur. Görüş ayrılığı yaşanan sınırlı sayıdaki metafor, araştırmacılar tarafından karşılıklı tartışılarak ortak kararlar giderilmiştir. Bu oran, nitel araştırmalarda kabul edilebilir güvenirlilik düzeyinin (%70) üzerindedir.
5. **Veri Aktarımı ve Nicelleştirme Aşaması:** Geçerli metaforlar ve atandıkları kategoriler; frekans ve yüzde hesaplamaları için elektronik tabloya aktarılmış; bulgular tablolar yardımıyla raporlanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, öğretmen adaylarının TYMM kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar ve bu metaforların sınıflandırıldığı kavramsal kategoriler sunulmaktadır. Analiz sonucunda 54 katılımcıdan 51 geçerli metafor elde edilmiştir. Bu metaforlar 28 farklı imgeden oluşmaktadır. En yüksek frekansa sahip metafor pusula (f=13, %25,5) olmuştur. Bunu sırasıyla ağaç/çınar (f=7, %13,7), fidan (f=4, %7,8), ışık/fener (f=4, %7,8) ve rehber (f=3, %5,9) metaforları izlemektedir. Tablo 1'de tüm geçerli metaforlar ve frekansları yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretmen Adaylarının TYMM'ye İlişkin Ürettikleri Metaforlar ve Frekansları

Metafor İmgesi	f	%	Metafor İmgesi	f	%
Pusula	13	25,5	Yıldız/Kuzey Yıldızı	2	3,9
Ağaç/Çınar	7	13,7	Mozaiik	1	2,0
Fidan	4	7,8	Kitap/Kütüphane	1	2,0
Işık/Fener	4	7,8	Reçete	1	2,0
Rehber/Kılavuz	3	5,9	Puzzle	1	2,0
Harita	2	3,9	Anayasa	1	2,0
Su	2	3,9	Gözlük	1	2,0
Çiçek/Ay Çiçeği/Palmiye	2	3,9	Anahtar	1	2,0
Aile	1	2,0	Gelecek	1	2,0
Tımarhane	1	2,0	Şef	1	2,0
Beyin (karmaşık)	1	2,0	Teknoloji	1	2,0
Hayat (karmaşık)	1	2,0	Eksik Kutu	1	2,0
Orman	1	2,0	Dağ	1	2,0
Toplam			51	100	

Not: Çalışma grubundaki 3 katılımcının formu geçersiz sayılmış olup toplam geçerli metafor sayısı 51'dir.

Geçerli metaforlar, gerekçelerine dayalı olarak beş kavramsal kategori altında toplanmıştır. Tablo 2'de kategoriler, bu kategorilere dahil edilen metaforlar ile frekans ve yüzde değerleri yer almaktadır.

Tablo 2. TYMM Metaforlarına İlişkin Kavramsal Kategoriler

Kategori	Metaforlar	f	%
1. Yol Göstericilik ve Rehberlik	Pusula (f=13), harita (f=2), rehber/kılavuz (f=3), kuzey yıldızı/yıldız (f=2)	19	37,3
2. Büyüme ve Gelişim	Ağaç/çınar (f=7), fidan (f=4), çiçek/ay çiçeği/palmiye (f=2)	12	23,5
3. Bütüncüllük ve Çok Boyutluluk	Mozaik (f=1), puzzle (f=1), reçete (f=1), anahtar (f=1), kitap/kütüphane (f=1), gözlük (f=1), orman (f=1), anayasa (f=1), gelecek (f=1)	9	17,6
4. Aydınlanma ve Yenilik	Işık/fener (f=4), su (f=2), şef/teknoloji (f=2)	7	13,7
5. Belirsizlik ve Eleştiri	Tımarhane (f=1), beyin-karmaşık (f=1), hayat-karmaşık (f=1), eksik kutu (f=1)	4	7,8
Toplam		51	100

Not. f = frekans, % = yüzde.

Kategori 1: Yol Göstericilik ve Rehberlik

En büyük kavramsal kategoriyi oluşturan "Yol Göstericilik ve Rehberlik" kategorisinde toplam 19 metafor (%37,3) bulunmaktadır. Bu kategoride en baskın metafor pusuladır (f=13). Pusula metaforunu benimseyen katılımcılar, TYMM'nin öğrencilere ve öğretmenlere eğitim sürecinde yön gösterdiğini, özellikle hızla değişen dijital çağda rehberlik işlevi gördüğünü vurgulamıştır. Örneğin bir katılımcı şu açıklamayı sunmuştur: "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğrencilerin sadece akademik başarıya değil; değerlerine, becerilerine ve yaşam hedeflerine doğru yön bulmasına yardımcı olur." Harita metaforu da benzer bir bilişsel imgeden beslenmiş; katılımcılar modelin eğitimdeki yol gösterici rolünü coğrafi yönelim araçlarıyla özdeşleştirmiştir. Bu kategorideki katılımcıların gerekçelerinde öne çıkan ortak temalar; doğru istikameti gösterme, geleceğe hazırlama ve milli/manevi değerler çerçevesinde yön verme olarak tespit edilmiştir.

Kategori 2: Büyüme ve Gelişim

İkinci kategoriyi oluşturan "Büyüme ve Gelişim" kategorisinde 12 metafor (%23,5) yer almaktadır. Bu metaforlar, TYMM'yi canlı bir organizma gibi ele almakta ve eğitimi organik bir gelişim süreci olarak çerçevelemektedir. Ağaç/çınar metaforu (f=7), bu kategorinin baskın imgesidir. Katılımcılar ağaç metaforunu iki farklı gerekçeyle kullanmıştır: bir grup, modelin köklülüğünü ve tarihsel derinliğini ön plana çıkarmıştır ("Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ağaç gibidir; çünkü köklüdür"); diğer bir grup ise modelin zaman içinde meyve verecek potansiyelini vurgulamıştır ("Nasıl ki bir ağacın büyümesi zaman gerektiriyorsa, bu model de öğrencinin gelişimini süreç içinde hedefler"). Fidan metaforunda (f=4) ise öğretmen adayları, modelin kısa vadede sonuç vermeyeceğini ancak emek ve sabırla istenen meyveleri vereceğini ima etmektedir; bu da modele ilişkin gerçekçi ve uzun vadeli bir perspektife işaret etmektedir.

Kategori 3: Bütüncüllük ve Çok Boyutluluk

"Bütüncüllük ve Çok Boyutluluk" kategorisinde 9 metafor (%17,6) bulunmaktadır. Bu kategori, TYMM'nin entegre yapısını ve çok bileşenli doğasını ön plana çıkaran metaforları

kapsamaktadır. Mozaik metaforu bu anlayışı net biçimde ifade etmektedir: "Maarif modeli sadece bireyi akademik yönüyle değil; bilgiyi, ahlaki değerleri, sanatı ve sporu bir uyum içinde birleştirerek bütüncül bir şekilde yetiştirmeyi amaçlar." Puzzle metaforu da benzer bir kavrayışı yansıtmakta; modelin bilgi, beceri ve tutumun birleşmesiyle anlam kazandığını vurgulamaktadır. Reçete metaforu, modelin pratik uygulama rehberi işlevini; anahtar metaforu ise modelin farklı öğrenme ihtiyaçlarına cevap veren açıcı potansiyelini temsil etmektedir. Bu kategorideki adaylar, TYMM'nin Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ve Bütüncül Eğitim felsefesini içselleştirmiş görünmektedir.

Kategori 4: Aydınlanma ve Yenilik

Bu kategoride yer alan 7 metafor (%13,7), TYMM'yi ışık ve akışkanlık temaları üzerinden değerlendirmektedir. Işık/fener metaforları (f=4), modelin yeniliğini ve aydınlatıcı niteliğini öne çıkarmaktadır: "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ışık gibidir; çünkü yeniliğiyle bizleri aydınlatıyor." Su metaforları (f=2), farklı gerekçelere dayanmaktadır: bir katılımcı modelin akıcılığını ve anlaşılabilirliğini vurgularken diğeri modelin duruluk ve sadelik niteliğine dikkat çekmiştir. Bu kategori, TYMM'nin teknoloji entegrasyonu, dijital okuryazarlık ve çağa uyum yönlerine ilişkin olumlu bir algıyı yansıtmaktadır.

Kategori 5: Belirsizlik ve Eleştiri

Araştırmanın en dikkat çekici bulgularından biri, katılımcıların küçük bir bölümünün (f=4, %7,8) TYMM'ye yönelik eleştirel ya da olumsuz metaforlar üretmiş olmasıdır. Bu kategorideki metaforlar arasında en sert ifade tımarhane metaforudur: "Türkiye maarif modeli tımarhane gibidir; çünkü insanları delirtiyor." Karmaşık hayat metaforu da modelin yapısal karmaşıklığına ve öngörülmezliğine dikkat çekmektedir. Eksik kutu metaforu ise daha yapıcı bir eleştiriye temsil etmekte; modelin içeriğinin yeterince detaylandırılmadığını ima etmektedir: "Sürekli eski programın adını değiştirip yeni bir şey gibi önümüze sunuyorlar; yeteri kadar bilgi ve detay yok." Bu bulgular, model uygulamalarının paydaş kabul sürecinde dikkate alınması gereken direniş noktalarının varlığına işaret etmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, öğretmen adaylarının TYMM'ye ilişkin geliştirdikleri metaforları ortaya koymuş ve bu metaforların beş temel kavramsal kategori altında toplandığını göstermiştir. Bulgular, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun modeli olumlu imgelerle değerlendirdiğini ve modelin rehberlik işlevi ile bütüncül karakterinin baskın biçimde ön plana çıktığını ortaya koymaktadır.

Araştırmanın en önemli bulgusu, pusula metaforunun öğretmen adayları arasında belirgin bir baskınlık sergilemesidir. Bu durumun, TYMM'nin resmi söyleminden ve MEB'in "kılavuzluk" vurgusundan etkilenmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Aynı zamanda, öğretmen adaylarının modele dair algılarında olumlu metaforlar üretmeye yönelik sosyal beklentilerin etkisi de göz ardı edilmemelidir. MEB (2025), modeli öğrencilere ve öğretmenlere eğitim sürecinde doğru yönü gösteren bir çerçeve olarak konumlandırmaktadır; öğretmen adayları da bu işlevi içselleştirmiş görünmektedir. Saban'ın (2009) öğretmen adaylarıyla yürüttüğü metafor araştırmalarında öğrencilere ilişkin en sık üretilen metaforun "fidan" olduğu göz önüne alındığında, mevcut araştırmada ortaya çıkan rehberlik-yol göstericilik temasının öğretmenlik mesleğinin temel işleviyle tutarlı bir bütün oluşturduğu görülmektedir.

Büyüme ve gelişim kategorisi, öğretmen adaylarının TYMM'yi uzun soluklu ve dinamik bir süreç olarak kavradığına işaret etmektedir. Ağaç metaforunun iki farklı gerekçeyle kullanılmış olması dikkat çekicidir: bir grup tarihi köklerle bağlantıyı vurgularken diğer grup meyvelerini zamanla verecek bir modele ilişkin sabırlı bir beklentiye dile getirmiştir. Bu bulgu, Arslankara ve Arslankara'nın (2024) TYMM'nin ontolojik bütünlük iddiasını mercek altına alan çalışmasıyla örtüşmektedir; her iki yaklaşım da modelin zamansallık boyutuna ve tarihsel derinliğine dikkat çekmektedir.

Bütüncülük ve çok boyutluluk kategorisindeki bulgular, TYMM'nin "Yetkin ve Erdemli İnsan" profiline ilişkin bütüncül felsefeyi (MEB, 2025) öğretmen adaylarının başarıyla içselleştirdiğine işaret etmektedir. Mozaik ve puzzle metaforları, bilgi-beceri-değer sentezini vurgulayan katılımcıların modelin akademik ve ahlaki boyutlarını eş değerde gördüğünü ortaya koymaktadır. Duyul ve diğerlerinin (2025) öğretmen görüşleriyle yürüttüğü araştırmada da bütüncül eğitim vurgusunun olumlu bir özellik olarak öne çıkması, iki çalışmanın bulgularının birbirini desteklediğini göstermektedir.

Eleştiri kategorisinin (%7,8) görece düşük oranda kalması dikkate değerdir. Olumsuz metaforların az çıkmasının, katılımcıların model hakkındaki sınırlı bilgi düzeyiyle ilişkili olabileceği değerlendirilmektedir. Ancak bu eleştiriler politika yapıcılar açısından göz ardı edilmemelidir. Karataş'ın (2025) öğretmen adaylarıyla gerçekleştirdiği tematik analiz çalışmasında da modele ilişkin uygulanabilirlik kaygıları ve içerik belirsizlikleri raporlandığından, eleştirel bulguların tutarlılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, model tanıtım süreçlerinin güçlendirilmesi ve uygulama rehberliklerinin daha ayrıntılı biçimde geliştirilmesi yönünde politika önerisine zemin oluşturmaktadır.

Aydınlanma ve yenilik kategorisindeki metaforlar, öğretmen adaylarının TYMM'yi çağdaş ve yenilikçi bir model olarak algıladığını göstermektedir. Bu bulgu, On İkinci Kalkınma Planı'nın (2024-2028) nitelikli insan gücü yetiştirme hedefiyle (SBB, 2023) ve 2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi'nin (2025) eğitime biçtiği dönüştürücü rolle örtüşmektedir.

Öneriler

Bulgular ışığında araştırmacılara ve uygulayıcılara yönelik çeşitli öneriler sunulmaktadır. Araştırmacılar açısından değerlendirildiğinde: (1) Farklı bölge ve branşlardan öğretmen adaylarıyla daha kapsamlı karşılaştırmalı çalışmalar yürütülmesi; (2) Metafor analizinin gözlem ve görüşme gibi tamamlayıcı veri toplama teknikleriyle desteklenmesi; (3) Görev başındaki öğretmenlerle öğretmen adaylarının TYMM algılarının karşılaştırılması alan yazına özgün katkılar sunacaktır. Uygulayıcı ve politika yapıcılar açısından ise: (1) MEB ve YÖK'ün, hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarında TYMM felsefesini ve uygulamalarını daha sistematik biçimde yer vereceği içerikler geliştirmesi; (2) Model tanıtım süreçlerinde soyut felsefi kavramların (Bütüncül Eğitim, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi) somut sınıf içi örneklerle açıklanması; (3) Eleştirel metaforlar üreten küçük grubun model hakkındaki kaygılarının alınacak hizmet içi eğitimler ve şeffaf iletişim stratejileriyle giderilmesi önerilmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Her şeyden önce, verilerin yazılı metafor formları üzerinden toplanmış olması, katılımcıların düşüncelerini sözlü görüşmedeki kadar ayrıntılı ve derinlemesine ifade edememelerine neden olmuş olabilir. Öte yandan, çalışma grubu belirli

üniversitelerin eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarıyla sınırlıdır; bu nedenle bulgular genelleştirme kaygısı taşımaksızın yalnızca çalışma grubu için yorumlanmalıdır. Son olarak, araştırmanın kesitsel niteliği, model uygulamasının farklı aşamalarında öğretmen adayı algısının nasıl değiştiğini izlemeye olanak tanımamaktadır; bu boşluk boylamsal çalışmalarla giderilebilir.

Referans

- Akpınar, B., Özer, B., Oral, B., & Köksalan, B. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modelinin program geliştirme ve felsefi düzleminden analizi. *EKEV Akademi Dergisi*, 99, 59-73. <https://doi.org/10.17753/sosekev.1489135>
- Arslankara, V. B., & Arslankara, E. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin felsefi temelleri: Ontolojik, epistemolojik ve aksiyolojik bakış açılarından bir değerlendirme. *İstanbul Eğitim Dergisi*, 1(1), 121-145.
- Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı [SBB]. (2023). On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028). Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Yayınları.
- Duyul, S., Duyul, Y., Kesman, M., & Kesman, M. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli konusunda öğretmen görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 5(3), 250-262.
- Karataş, F. (2025). Öğretmen adaylarının gözüyle Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM): Değerlendirme raporlarının tematik analizi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 15(2), 1068-1087. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1622630>
- Kılcan, B. (2021). Metafor ve eğitimde metaforik çalışmalar için bir uygulama rehberi (4. bs.). Pegem Akademi.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2010). Metaforlar: Hayat, anlam ve dil (G. Y. Demir, Çev.). Paradigma.
- Miles, M., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programları ortak metni. MEB Yayınları.
- Rogers, E. M. (1995). *Diffusion of innovations* (4th ed.). Free Press.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2025). 2030 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayınları.
- Uludağ Kırçıl, R., & Uluçınar Sağır, Ş. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin sınıf içi yansımaları: Öğretmen görüşleri. *Erciyes Journal of Education*, 9(1), 24-46. <https://doi.org/10.32433/eje.1673094>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. bs.). Seçkin.